

Wymagania z fizyki do programu „Świat fizyki. Program nauczania fizyki w gimnazjum” dla klasy III

opracował: Jarosław Andrulonis

2. O elektryczności statycznej

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe	Wymagania rozszerzone i dopełniające
	Uczeń:	Uczeń:
Elektryzowanie przez tarcie. Ładunek elementarny i jego wielokrotności	opisuje budowę atomu i jego składniki elektryzuje ciało przez potarcie wskazuje w otoczeniu zjawiska elektryzowania przez tarcie	określa jednostkę ładunku (1 C) jako wielokrotność ładunku elementarnego wyjaśnia elektryzowanie przez tarcie (analizuje przepływ elektronów)
Wzajemne oddziaływanie ciał naelektryzowanych. Budowa krystaliczna soli kuchennej	bada doświadczalnie oddziaływanie między ciałami naelektryzowanymi przez tarcie i formułuje wnioski	objaśnia pojęcie „jon” opisuje budowę krystaliczną soli kuchennej wyjaśnia oddziaływania na odległość ciał naelektryzowanych, posługując się pojęciem pola elektrostatycznego
Przewodniki i izolatory	podaje przykłady przewodników i izolatorów opisuje budowę przewodników i izolatorów (rolę elektronów swobodnych)	wyjaśnia, jak rozmieszczony jest, uzyskany na skutek naelektryzowania, ładunek w przewodniku, a jak w izolatorze objaśnia elektryzowanie przez indukcję
Elektryzowanie przez dotyk. Zasada zachowania ładunku	elektryzuje ciało przez zetknięcie go z innym ciałem naelektryzowanym analizuje przepływ ładunków podczas elektryzowania przez dotyk, stosując zasadę zachowania ładunku	opisuje mechanizm zubożniania ciał naelektryzowanych (metali i dielektryków) wyjaśnia uziemianie ciał

3. Prąd elektryczny

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe	Wymagania rozszerzone i dopełniające
	Uczeń:	Uczeń:
Prąd elektryczny w metalach. Napięcie elektryczne	opisuje przepływ prądu w przewodnikach, jako ruch elektronów swobodnych posługuje się intuicyjnie pojęciem napięcia elektrycznego podaje jednostkę napięcia (1 V) wskazuje woltomierz, jako przyrząd do pomiaru napięcia	wymienia i opisuje skutki przepływu prądu w przewodnikach

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe	Wymagania rozszerzone i dopełniające
	Uczeń:	Uczeń:
Źródła napięcia. Obwód elektryczny	wymienia źródła napięcia: ogniwo, akumulator, prądnica buduje najprostszy obwód składający się z ogniwa, żarówki (lub opornika) i wyłącznika rysuje schemat najprostszego obwodu, posługując się symbolami elementów wchodzących w jego skład	wskazuje kierunek przepływu elektronów w obwodzie i umowny kierunek prądu mierzy napięcie na żarówce (oporniku)
Natężenie prądu	oblicza natężenie prądu ze wzoru $I = \frac{q}{t}$ podaje jednostkę natężenia prądu (1 A) buduje najprostszy obwód prądu i mierzy natężenie prądu w tym obwodzie	objaśnia proporcjonalność $q \sim t$ oblicza każdą wielkość ze wzoru $I = \frac{q}{t}$ przelicza jednostki ładunku (1 C, 1 Ah, 1 As)
Prawo Ohma. Opór elektryczny	podaje zależność wyrażoną przez prawo Ohma oblicza opór przewodnika na podstawie wzoru $R = \frac{U}{I}$ podaje jego jednostkę 1 Ω	wykazuje doświadczalnie proporcjonalność $I \sim U$ i definiuje opór elektryczny przewodnika oblicza wszystkie wielkości ze wzoru $R = \frac{U}{I}$
Doświadczalne badanie połączenia szeregowego i równoległego	buduje obwód elektryczny według podanego schematu mierzy natężenie prądu w różnych miejscach obwodu, w którym odbiorniki są połączone szeregowo lub równolegle mierzy napięcie na odbiornikach wchodzących w skład obwodu, gdy odbiorniki są połączone szeregowo lub równolegle	wykazuje, że włączeniu szeregowym natężenie prądu jest takie samo w każdym punkcie obwodu, a włączeniu równoległym natężenia prądu w poszczególnych gałęziach sumują się wykazuje, że włączeniu równoległym napięcia na każdym odbiorniku są takie same, a włączeniu szeregowym sumują się na podstawie doświadczenia wnioskuje o sposobie łączenia odbiorników sieci domowej
Praca i moc prądu elektrycznego	odczytuje dane z tabliczki znamionowej odbiornika odczytuje zużytą energię elektryczną na liczniku oblicza pracę prądu elektrycznego ze wzoru $W = UIt$ oblicza moc prądu ze wzoru $P = UI$ podaje jednostki pracy oraz mocy prądu i przelicza je podaje przykłady pracy wykonanej przez prąd elektryczny	oblicza każdą z wielkości występujących we wzorach $W = UIt$ $W = \frac{U^2 R}{t}$ $W = I^2 R t$ opisuje przemiany energii elektrycznej w grzałce, silniku odkurzacza, żarówce wyjaśnia rolę bezpiecznika w obwodzie elektrycznym
Wyznaczanie oporu i mocy żarówki	wyznacza opór elektryczny żarówki (lub opornika) przez pomiar napięcia i natężenia prądu	opisuje doświadczalne wyznaczanie oporu elektrycznego żarówki oraz jej mocy zaokrągla wynik pomiaru pośredniego do trzech cyfr znaczących

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe	Wymagania rozszerzone i dopełniające
	Uczeń:	Uczeń:
	wyznacza moc żarówki	
Zmiana energii elektrycznej w inne formy energii. Wyznaczanie ciepła właściwego wody za pomocą czajnika elektrycznego	wykonuje pomiary masy wody, temperatury i czasu ogrzewania wody odczytuje moc z tablicy znamionowej czajnika podaje rodzaj energii, w jaki zmienia się w tym doświadczeniu energia elektryczna	objaśnia sposób dochodzenia do wzoru $c_w = \frac{Pt}{m \Delta T}$ wykonuje obliczenia zaokrągla wynik do trzech cyfr znaczących

4. Zjawiska magnetyczne. Fale elektromagnetyczne

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe	Wymagania rozszerzone i dopełniające
	Uczeń:	Uczeń:
Oddziaływanie biegunów magnetycznych magnesów oraz magnesów i żelaza	podaje nazwy biegunów magnetycznych i opisuje oddziaływania między nimi opisuje zachowanie igły magnetycznej w pobliżu magnesu opisuje sposób posługiwania się kompasem	opisuje oddziaływanie magnesu na żelazo i podaje przykłady wykorzystania tego oddziaływania do opisu oddziaływania używa pojęcia pola magnetycznego wyjaśnia zasadę działania kompasu
Badanie działania przewodnika z prądem na igłę magnetyczną	demonstruje działanie prądu w przewodniku na igłę magnetyczną umieszczoną w pobliżu, w tym: zmiany kierunku wychylenia igły przy zmianie kierunku prądu oraz zależność wychylenia igły od pierwotnego jej ułożenia względem przewodnika	wyjaśnia zachowanie igły magnetycznej, używając pojęcia pola magnetycznego wytworzonego przez prąd elektryczny (prąd \otimes pole magnetyczne) doświadczalnie demonstruje, że zmieniające się pole magnetyczne jest źródłem prądu elektrycznego w zamkniętym obwodzie (pole magnetyczne \otimes prąd)
Elektromagnes i jego zastosowania	opisuje budowę elektromagnesu opisuje działanie elektromagnesu na znajdujące się w pobliżu przedmioty żelazne i magnesy	opisuje rolę rdzenia w elektromagnecie wskazuje bieguny N i S elektromagnesu
Zasada działania silnika prądu stałego	na podstawie oddziaływania elektromagnesu z magnesem wyjaśnia zasadę działania silnika na prąd stały	buduje model i demonstruje działanie silnika na prąd stały
Fale elektromagnetyczne	nazywa rodzaje fal elektromagnetycznych (radiowe, promieniowanie podczerwone, światło widzialne, promieniowanie nadfioletowe, rentgenowskie) podaje przykłady zastosowania fal elektromagnetycznych	opisuje fale elektromagnetyczne jako przenikanie się wzajemne pola magnetycznego i elektrycznego podaje niektóre ich właściwości (rozchodzenie się w próżni, szybkość $c = 3 \times 10^8$ m/s, różne długości fal)

5. Optyka

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe Uczeń:	Wymagania rozszerzone i dopełniające Uczeń:
Porównanie rozchodzenia się fal mechanicznych i elektromagnetycznych. Maksymalna szybkość przekazywania informacji	wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych wymienia sposoby przekazywania informacji i wskazuje rolę fal elektromagnetycznych	wykorzystuje do obliczeń związek $\lambda = \frac{c}{f}$ wyjaśnia transport energii przez fale elektromagnetyczne
Źródła światła. Prostoliniowe rozchodzenie się światła	podaje przykłady źródeł światła opisuje sposób wykazania, że światło rozchodzi się po liniach prostych	wyjaśnia powstawanie obszarów cienia i półcienia za pomocą prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym
Odbicie światła. Obrazy w zwierciadłach płaskich	wskazuje kąt padania i odbicia od powierzchni gładkiej opisuje zjawisko rozproszenia światła na powierzchniach chropowatych podaje cechy obrazu powstającego w zwierciadle płaskim	rysuje konstrukcyjnie obraz punktu lub figury w zwierciadle płaskim
Zwierciadła kuliste	szkicuje zwierciadło kuliste wklęsłe i wypukłe opisuje oś optyczną główną, ognisko, ogniskową i promień krzywizny zwierciadła wykreśla bieg wiązki promieni równoległych do osi optycznej po odbiciu od zwierciadła wymienia cechy obrazów otrzymywanych w zwierciadle kulistym wskazuje praktyczne zastosowania zwierciadeł	objaśnia i rysuje konstrukcyjnie ognisko pozorne zwierciadła wypukłego rysuje konstrukcyjnie obrazy w zwierciadle wklęsłym
Doświadczalne badanie zjawiska załamania światła	doświadczalnie bada zjawisko załamania światła i opisuje doświadczenie szkicuje przejście światła przez granicę dwóch ośrodków i oznacza kąt padania i kąt załamania	wyjaśnia pojęcie gęstości optycznej (im większa szybkość rozchodzenia się światła w ośrodku tym rzadszy ośrodek) opisuje zjawisko całkowitego wewnętrznego odbicia wyjaśnia budowę światłowodów opisuje ich wykorzystanie w medycynie i do przesyłania informacji
Przejście światła przez pryzmat. Barwy	wyjaśnia rozszczepienie światła w pryzmacie posługując się pojęciem „światło białe” opisuje światło białe, jako mieszaninę barw rozpoznaje tęczę jako efekt rozszczepienia światła słonecznego	wyjaśnia pojęcie światła jednobarwnego (monochromatycznego) i prezentuje je za pomocą wskaźnika laserowego wyjaśnia, na czym polega widzenie barwne

Temat lekcji	Wymagania konieczne i podstawowe Uczeń:	Wymagania rozszerzone i dopełniające Uczeń:
Soczewki skupiające i rozpraszające	• opisuje bieg promieni równoległych do osi optycznej, przechodzących przez soczewkę skupiającą i rozpraszającą • posługuje się pojęciem ogniska, ogniskowej i osi głównej optycznej	• doświadczalnie znajduje ognisko i mierzy ogniskową soczewki skupiającej • oblicza zdolność skupiającą soczewki ze wzoru $z = \frac{1}{f}$ i wyraża ją w dioptriach
Otrzymywanie obrazów za pomocą soczewek	• wytwarza za pomocą soczewki skupiającej ostry obraz przedmiotu na ekranie • rysuje konstrukcje obrazów wytworzonych przez soczewki skupiające i rozpraszające • rozróżnia obrazy rzeczywiste, pozorne, proste, odwrócone, powiększone, pomniejszone	• opisuje zasadę działania prostych przyrządów optycznych
Wady wzroku. Krótkowzroczność i dalekowzroczność	• wyjaśnia, na czym polegają wady wzroku: krótkowzroczności i dalekowzroczności • podaje rodzaje soczewek (skupiająca, rozpraszająca) do korygowania wad wzroku	• opisuje rolę soczewek w korygowaniu wad wzroku • podaje znak zdolności skupiającej soczewek korygujących krótkowzroczność i dalekowzroczność

Oceny:

celujący – opanowanie wszystkich wymagań podstawowych i ponadpodstawowych, ponadto samodzielność w pracy, radzenie sobie z nietypowymi problemami;
bardzo dobry - opanowanie wszystkich wymagań podstawowych i prawie wszystkich wymagań ponadpodstawowych, ponadto samodzielność w pracy, radzenie sobie z nietypowymi problemami;

dobry - opanowanie wszystkich wymagań podstawowych i połowy wymagań ponadpodstawowych;

dostateczny - opanowanie prawie wszystkich wymagań podstawowych;

dopuszczający – opanowanie połowy wymagań podstawowych;

niedostateczny – opanowanie mniej niż połowy wymagań podstawowych.